సత్యం చెప్పు

1-వ రంగము

(తరగతి గదిలో)

మాష్టరు (అటెండెన్సు వేస్తూ) రామమోహన్.

రామమోహన్: ప్రజంటు సార్

మా: హనుమంతరావు

హనుమంతరావు: ప్రెజెంటుసార్

మా: కోటేశం

కోటేశం: వచ్చానండీ

మా: జాన్

జాన్: ఉన్నానండీ

మా: సుభద్రాదేవి

సుభద్ర: ఊఁ...

మా: గోపాలకృష్ణయ్య

గోపాలకృష్ణయ్య: జై ఆంధ్రా!

మా: సత్యం

సత్యం: (శాంతము లేక సౌఖ్యము లేదు అని గొణుగుతాడు)

గో: (పెద్దగా) నిన్నేరోయ్! శాస్త్ర సంగీతం కట్టిపెట్టు

మా: ప్రజంటు చెప్పటంకూడా మరిచిపోయి పాట కచ్చేరి పెట్టే వేమిరా?

స: (హడావుడిగా లేచి) ఆఁ! కాదండీ, నేను...నేను.

మా: ఏమిటీ! నీమొఖం. నువ్వు తోడిపిల్లలను చూచి శాస్త్ర జ్ఞానమన్నా తెచ్చుకో!

గో: వీడెప్పుడూ ఇంతేనండీ! మహా గొప్ప సంగీతంవచ్చిన వాడిలాగా కూనిరాగాలు తీస్తాడండీ!

రా: అవును మాష్టరుగారూ- నిన్న వీడు నాదగ్గర లెక్కలు చెప్పించుకోడానికి వచ్చి సినిమా పాటలు పాడి నన్నూ లెక్కలు చేసుకోనియ్యలేదండీ.

సు: చదువుకోకుండా వీధినాటకానికి వుడాయించాడని మొన్న వాళ్ళనాన్న కొడ్తున్నాడండీ!

మా: ఆ! ఇహ చాల్లే ఆపండి. అందరూ మహానుభావులే! సరే దశరధుని పాఠం చదివారు కదూ?

పిల్లలంతా: ఆఁఆఁ చదివామండీ.

గో: మాష్టరుగారూ!

మా: ఏమ్ అప్పుడే లేచేవ్? నేనేమన్నా నిన్ను అడగబోతానని ముందే ఏదో ఎత్తువేశావ్.

గోపాల్: ఏమీ లేదు. దశరధుడంటే పది రధాలు కలవాడనికదూ చెప్పారు?

జాన్: దశరధుడు రాజుగదా— ఆయనకు పది రధాలేనా ఉండేదని వీడి అనుమానమండీ.

రా: అది గాదు లేరా! పది రధాలు కలిసి ఒక రధం చేశారేమో! అటువంటిది దశరధునకున్నదేమో నని.

గోపాల్: నేనడిగేదదిగాదండి- దశరధుడంటే పది రధాలు గలవాడుగదా; ఒకడు పది రధాలమీదెట్లా వుంటాడని.

మా: ఇష్. నోరుముయ్యండి - అన్నీ చొప్పదంటు ప్రశ్నలు...

సు: ఇదివరకొకసారి చొప్పదంటు ప్రశ్నలంటేఏమిటో ఇంకొకమాకు చెప్తామన్నారు. ఇ వ్వాళన్నా చెప్పండి పంతులుగారూ!

మా: ఇగుగో వింటున్నావుగా! అన్నీ యిటువంటివే. పనికరానివీ, అవసరం లేనివీ. దశరధుడంటే ఎవరో, ఆయన ఏ రాజ్యాం ఏలేవో, ఎంత మంది బిడ్డలో, ఏమేమి చేశాడో వీటినిగురించి ఎవరికే పట్టదు.

గోపాల్: తెలియక అడిగాములెండి.

మాష్టరు: అయితే నువ్వు తెలిసికోవలసినది రధాలు, వాటి చక్రాలు, చక్రాలకుండే ఆకులు, ఇట్లా వెధవా?

జాన్: అయికూడా తెలిసికోవద్దండీ! దశరధుడు రాజని అననే అన్నారుగదా! మళ్లీ ఇంకా రాజ్యమేలేడని చెప్పటం దేనికి?

గోపాల్: అవును మరి ఏదో ఒక రాజ్యాన్ని ఏలేవుంటాడు గదా!

జాన్: ఏలినోడేగా రాజయ్యేది.

గోపాల్: అయినప్పటికీ ఏలేడని చెప్పినట్లు చెప్పకపోయినా, రధం సంగతులూ అవీ తెల్సుకోవాలిగదండీ.

మా: అన్నీ తెలుసుకొనేటట్లు

గానే ఉన్నారు. ఆదిలోనే హంస పాదు-గోపాల్ నువ్వు కూచో.

గోపాల్: ఆదిలోనే హంసపాదు అంటే ఏమిటో అదైనా చెప్పండి.

మా: (వినిపించుకోకుండా) సత్యం నువ్వు చెప్పరా? దశరథున కెంతమంది బిడ్డలు?

స: శ్రీరామ, సీతారామ-ఆఁ ఆఁ ఏమిటి-

గోపాల్: కాపాడరావా, కాపాడరావా (అని అందుకొంటాడు.)

మా: గోపాల్! నువ్వు నోరు మూసుకు కూర్చోరా!

గోపాల్: వాడు పాటపాడటం బాగుందండి?

మా: వాడిసంగతి నేను కనుక్కుంటానుగా. ఒరే సత్యం. నిన్ను ప్రశ్న అడిగితే పాటపాడుతా వేమిరా? నువ్వీ పాటలతో పాడై పోయేట్టున్నావ్. ఒళ్ళు దగ్గర పెట్టుకొని చదువుకో. లేకుంటే నీ తాట వలుస్తా.

స: కాదు మాష్టరుగారూ! రాముడేమాట ఎత్తబోయేసరికి శ్రీరామ సీతారామ అనేపాట గుర్తు కొచ్చిందండి.

మా: పాటలుగాదు-ప్రశ్నలకు జవాబులు గుర్తు రావాలిరా? తెలిసిందా? (అని గద్దించును)

స: అవే చెప్పదామనుకున్నా-చెప్పొచ్చేసరికి పుటిక్కిన పాటొచ్చిందండి.

మా: వస్తుంది వస్తుంది. అయితే చెంపమీదకి చేతులుగూడ వస్తాయి సరేనా! మళ్ళీ ఇదే పాఠం గట్టిగా చదువుకొనిరండి. ఊఁ (గంటవిని పుస్తకాలుతీసికొని అంతా లేస్తారు.)

మాష్టారు: గోపాల్ నువ్వు నోరుమూసుకోరా.
గోపాల్: వాడు పాడటం బాగుందండీ!
మాష్టారు: వాడిసంగతి నేను కనుక్కుంటాను.

గోపాల్ శ్రీరామ సీతారామ (అని చప్పట్లు వేయును)

రా: ఊరుకోరా! వాడి అలవాటువాడిది అట్లా ఎగతాళి చేయదలచుకొంటే నువుమాత్రం తక్కువేమ్. కోతిలాగ కళ్లార్పుతూ.

జాన్: ఈడికి తెలిసిందిలేరా. ఆడోకగొప్పసంగీత యిద్వాంసుడు అవబోతున్నాడని. దానికి ఈడి పక్కతాళం-మన సత్యమంటే ఏం టనుకున్నారు? పెద్దయాట్టరే!

గోపాల్: వీడికి పక్కతాళం మన రామ్‌గాడే.

జాన్: వాడు వాడే, వీడు వీడే.

కోటేశం: ఇద్దరూ కలిస్తే పాడే.

గోపాల్: ఇదంతా వీళ్ళకు మూడే.

(అంతా గొల్లున నవ్వుతారు. గోపాల్ 'శాంతములేక సౌఖ్యము లేదు' అని పాడుతూ పోతాడు - అంతా ఎవరిళ్ళకువాళ్లు పోతారు.)

2-వ రంగము

(సత్యం యిల్లు)

సత్యం తండ్రి: ఆ వెధవాయ్ కొంప చేరాడా?

తల్లి: ఇంకా రాలేదండి.

తం వాడెందుకొస్తాడు వాడేం చదువుతాడు వాడికేదో పట్టింది

తల్లి వాడి ముఖం తెద్దురూ—పసితనం

తం అవును పిల్లగా వంగంది పెద్దయినాక బాగుపడ్డట్టే

తల్లి కాస్త ఈడొస్తే వాడికే తెలుస్తుంది అయినా వాడిప్పుడంత చెయ్యరానిపనేం చేశాడండీ!

తం ఇంకేం చెయ్యాలి ఇంటి పట్టునుండి చదువు వంటపట్టించుకోవలసిన రోజుల్లో, బజారు భాగవతాలదగ్గరా, వీధి పురాణాల దగ్గరా, బయట తోపులవద్దా గంటలతరబడి ఒళ్లు తెలియకుండా నిలబడి తలకాయ తిప్పుతూ తాళం వేస్తుంటే వాడింకేమి పనికొస్తాడు? సంగీతంలో బడి చదువుకున్న చుట్టూ డంటాడు వాళ్ల మాస్టరు

(ఇంతలో సత్యం యింటికి వస్తాడు)

స "పోరా బాబూ పో- పోయి చూడు ఈ లోకం పోకడ" (అని పాడుతూ వస్తాడు)

తల్లి ఏం నాయనా ఇంతసేపు ఎక్కడున్నావ్?

తండ్రి నే చెప్తా విను - వీధి భాగోతుల దగ్గర

స కాదు నాన్నా

తం కాకపోతే భజన పార్టీ దగ్గిర

స ఊహుఁ లైబ్రరీ దగ్గర రేడియోలో ఎవరో కమ్మగా పాడుతుంటే రా బుద్ధిపుట్టలే! ఆ పాట కాగానే గబగబా పరుగెత్తుకొచ్చా

తం ఏదో ఒకటి మొత్తం మీద కూటికి గుడ్డకు రాని ఘన కార్యం

తల్లి బాబూ చక్కగా చదువుకొనవలసిన రోజుల్లో అట్లా తిరగటం తప్పు కాదూ!

స పాట వింటుంటే నాకేం తప్పుగా తోచలేదమ్మా, పైగా చదువుకన్నా పాటలంటే బలే సరదా నాకు

తం (కోపంతో) సరదాగానే ఉంటుంది చూస్తున్నావుగా- చదువు రాని వాళ్ళని - పెరిగి పెద్దయినాక జోల్లె తీసుకొని అడుక్కు తినాలసిందే (కోపంతో వెళ్లిపోతాడు)

తల్లి నాయనా! సత్యం!! ఇకనట్లా తిరగొద్దు బాబూ! మీ నాన్నకు కోపం వచ్చింది ముందు చదువుకొని పెద్దవాడివయితే తరువాత సంగీతంతో హాయిగా సరదాగా గడపవచ్చు

స నువ్వెంతన్నా చెప్పమ్మా— నిజం చెప్తున్నా - సంగీతం మీద ఉన్న మోజు చదువు మీద లేదమ్మా!

తల్లి అట్లా అంటే ఎట్లా నాయనా

స నాకు సంగీతం చెప్పించు, అదయితే బాగా నేర్చుకుంటాను ఇంకెక్కడికీ పోను

తల్లి అమ్మో, మీ నాన్న వింటే ఊరుకుంటారూ?

స ఇంట్లో నాన్న ఊరుకోడు బళ్ళో మాస్టరు బతకనివ్వడు ఇష్టం లేని చదువు నాకు రానేరాదు నన్నేమి చావమంటావే

తల్లి ఛీ! తప్పు నాయనా అట్లా అనుకోకూడదు

స అయితే నాకు సంగీతం చెప్పించు

తల్లి అది నేను చేసే పనా నాయనా?

స నాకు నిజానికి అయితే చదువు రానేరాదు

తల్లి అదిగాదురా బాబూ — అట్లాగంటే ఎట్లా సంగీతానికైనా చదువు రావాలిగా

స సంగీతం చెప్పిస్తే చదువు కూడా నేర్చుకుంటా

తల్లి బాగానే ఉంది నీ వేషం ఆయన అట్లా, నీవిట్లా, మధ్య నాకొచ్చి పడ్డదీ చిక్కు

స నువ్వు ఏమన్నా అనమ్మా- నాన్న తిట్టినా - మాష్టరు కొట్టినా- అందరూ ఎగతాళి చేసినా, నాకు మాత్రం సంగీతమంటే సరదా పోనేపోదు (తనదారిని తాను పోతాడు)

3 వ రంగము

(సత్యం ఒంటరిగా ఆలోచన చేస్తూ ఉంటాడు జుట్టంతా చిందరవందరగా రేగి ఉంటుంది రామమోహన్ వస్తాడు)

రా ఏమిటి సత్యం దిగులుగా వున్నావు బడికి రావడం మానేశావు, మీ నాన్న ఏమన్నా అన్నారా?

స ఏం చెప్పమంటావురా! నేనంటే అందరికీ కోపం నాకిష్ట మయింది నేను చేస్తానన్నా-నా గొడవ ఎవరూ పట్టించుకోరు కాని దానికోసం పాకులాడమంటూ రే గాని, యిష్టమయింది నేర్చుకోమని ఎవరూ అనరు నా మనస్సంతా

సంగీతంకోసం పరుగులు తీస్తోంటే మా వాళ్ళు చదువు, చదువు అని నాగొంతు నొక్కుతున్నారు. ఇంటికి పోగానే ఒక హార్మోనియం పెట్టిలో తెచ్చియిచ్చి, 'హుషారుగా సంగీతం నేర్చుకోరా' అని అమ్మా, నాన్న అంటే ఎంత ఆనందంగా ఉంటుంది!

రా: మన మనుకొన్నవన్నీ కావాలంటే అవుతాయా సత్యం?- కోరికలే గుఱ్ఱాలైతే యింక కావలసిందేముంది. అయినా ఎవరిచేతనైనా నీసంగీతం విషయం అమ్మా, నాన్నకు చెప్పించి ఒప్పించక పోయావాం?

స: అదేం లాభం లేదురా! మాష్టరు తిట్టకమానడు; నాన్న కొట్టకమానడు. అసలు నాకు వీళ్ల మధ్య ఉండడమంటే ఎంతో కష్టంగా ఉంది. సంగీతం నేర్చుకొన్నదాకా నా మనస్సులో యీ దిగులు పోనేపోదు:

రా: మరేంచేయా లనుకొంటున్నావు?

స: చేసేదేముంది. నే నిక్కడినించి వెళ్లిపోయి, ఏ అయ్యవాళ్లన్నా పట్టుకొని సంగీతం నేర్చుకొంటా.

రా: నీ ఆలోచన బాగానేవుంది కాని, యిల్లు వదలిపోతే ఎన్ని బాధలు పడాల్సివస్తుందో, అది కూడా బాగా ఆలోచించు.

స: ఏమన్నా కాని-ఎన్ని బాధలైనా పడతాను. సంగీతం సాధించి తీరతాను.

(మాష్టరు ప్రవేశం, రామమోహన్ జారుకుంటాడు)

మా (చెయ్యి అడ్డంగా పెట్టుకొంటాడు కనపడనివాడిలాగ) ఎవరా కూర్చున్నది?

స: [పరధ్యానంగా) ఆఁ!

మా: ఎవరది?

స: ఆఁ నేనండీ.

మా: నువ్వట్రా సత్యం.

స: అవును మాష్టరుగారూ, మీ రెక్కడినుంచీ.

మా: తోటకెళ్ళి వస్తున్నాలే అది సరేగాని ఏమిట్రా నువ్వు రోజురోజుకు పిచ్చివాడవుతున్నావు. ఎక్కడబడితే అక్కడే!......

స: (చేతులు నలుపుతూ) లేదండి మాష్టరుగారూ!

మా: ఏమి లేకపోవడం? ఏమిటా తిరగటం?- నిజం చెప్పరా-నీకేమన్నా మతిపోయిందా ఏం?

స: (ఏడుస్తూ) ఏం చెప్పమంటారు మాష్టరుగారు. నాకు చదువు రాదు మాష్టరుగారూ.

మా: అదేమిటిరోయ్.

స: నిజమేనండీ- ఇక నేను యిష్టంలేని చదువు చదువలేను. చదివినా రాదు.

మా: పిచ్చివాడా! ఏం పరవాలేదులే. అందరికీ పుడుతూనే కొమ్ములొచ్చినయ్యేం, నేను చెప్తాగా నీకు. ఛీ. ఛీ. ఏడవకు. నీలాంటి వాళ్లకు గట్టిగా చదువు అబ్బేటట్లు చెప్పాలనే నా కోర్కె-ఆపని నాకు వదిలేసెయ్. నువ్వు రేపటి నుండీ హాయిగా వచ్చి చదువుకో.

స: మీరు నన్ను వదిలెయ్యండి మాష్టరుగారూ. మానాన్నగారితో 'మీవాడికి చదువురాదు. శుద్ధ దండుగ. వేరే ఏదైనా చూచుకోండి' అని చెప్పండి.

మా: అంతదాకా అవసరం లేదు లేరా సత్యం-అంత అధైర్యపడుతావు దేనికి? రేపటినుంచే నీ విషయం గట్టిగా చూస్తాను. ఇంటి దగ్గ రేమనకుండా మీ నాన్నా వాళ్ళతో చెప్తాలే.పో. ఇంటికి వెళ్లి చక్కగా చదువుకో.

(మాష్టరు వెళ్లును- తెర వాలును)

4-వ రంగము.

కొన్నాళ్లతరవాత: సత్యం పైజమా-లాల్చి వేసికొని మంచి హుషారుగా ఉంటాడు. అతని ముఖంలో ఎన్నో అనుభవాలు కనుపిస్తుంటాయి. స్నేహితులు ప్రవేశం.)

గోపాల్: ఎంతవాడి వైనావురా సత్యం!

రా: నే నప్పుడే చెప్పలేదురా, వాడు దేశాలమీద పారిపోగానే- నువ్వు ఏదేదో వాగావే- ఇప్పుడు తెలుస్తున్నదా?

జాన్: రామ్‌మోహన్ నువ్వు మునుపు సత్యానికి తాళం వేసే వాడివే. ఇప్పుడు వాడే ఆ శాస్త్ర పనీ చేసేస్తున్నాడు. వాడి నోరెప్పుడూ అంతే - ఎటు మొగ్గుంటే అటే వాడి వోటు.

కోటేశం: నిజమేరోయ్ - గోపీగాడెప్పుడూ కొక్కిరాయి.

గోపాల్: చాల్లే-నోరుముయ్యండోయి. ఆపాటి ధైర్యంచేసి దేశం మీద పోయి సంగీతం సాధించుకొచ్చినాడు లేడు గాని, కబుర్లు మాత్రమయితే అంతా చెప్తారు.

కోటేశం: ఇది చూచి గోపాల్ దేశాలపాలవుతాడేమో!

జాన్: అంతపని చేయబోకురోయ్ అడుక్కుతిని అనుకున్నదాన్ని

★ సత్యం చదువు ★

సత్యంగాబట్టి నెగ్గించుకొచ్చాడు గాని, అంతపనికి పూనుకున్నావా ఏదో రోజు అన్నమో రామచంద్రా అంటూ ఇంటి దారి పడతావు.

గోపాల్: అది అందరికీ అబ్బేది గాదురా. అనుకోటంమాత్రం తేలికే.

కోటేశం: నువ్వనబొయ్యేది ఆ మాటేనని మా కెరికే.

జాన్: గోపీ చాతకానివాడైగాదు పోనిది. పనులు తీరకే.

స: ఊరుకోండిరా! దీంట్లో ఎవరు చేసిన ఘనకార్యం ఏమీ లేదు. ఏదో నాకు బుద్ధిపుట్టింది. వెళ్ళిపోయాను. ఇష్టమైంది. ఎన్ని కష్టాలైనా పడ్డాను. కావాలనుకొని కష్టపడి సంగీతం నేర్చుకున్నా. మనసుకు నచ్చింది కాబట్టి ఏదో తెలిసినంతవరకు తెలిసింది - పోనిండి ఆ గొడవలు. మాష్టరుగారూ అంతా బాగున్నారా?

కోటేశం: ఆఁ బాగానే ఉన్నారు. ఇంకా దశరథుని రథాల సంగతి తేలనే లేదు.

జాన్: నీవు వెళ్ళినతర్వాత పాటల గాలి కొంత గోపీకి సోకిందోయ్.

కోటేశం: వాడిఖర్మం. ఎక్కిరించబోయి ఎగతాళి చేయించుకొన్నట్లయింది. అభ్యాసం కూసు విద్య. అనుభవింపక తప్పే చేముంది.

సత్యం: (నవ్వుతూ) ఏరా గోపీ! నిజమేనా?– చాల మారిపోయావే.

గోపి: అదిగాదురా. నిన్నేదో ఎగతాళి చేయాలని గొణగటం, వంతపాడటం, మొదలుపెట్టితే అది అలవాటై కూర్చుంది అసలు ఇష్టంలేక పోవడంవల్ల రాదూ - అలవాటైనంత మాత్రాన పోదు.

స: బాగానే ఉంది వ్యవహారం.

కోటేశం: ఏమయినాగాని రేపు సత్యంపెట్టే పాటకచ్చేరిలో ఒక ముక్క నువ్వూ అని ముందుకు రా.

జాన్: వాడు ఊరుకోడులేరా- సత్యంకన్నాముందే వాడు తయారు.

గోపీ: అనండిరా! అనండి!! అనండి!!!

(అంతా వెళ్లిపోతారు. తెర వాలుతుంది)

5-వ రంగము

(పాటకచ్చేరి)

స: (అప్పారావుగారి పాట పాడును)

దేశమును ప్రేమించుమన్నా
మంచి అన్నది పెంచుమన్నా
వొట్టిమాటలు కట్టిపెట్టోయ్!
గట్టి మేల్ తలపెట్టవోయ్!
పాడిపంటలు పొంగిపొర్లే
దారిలో నువు పాటుపడవోయ్!
తిండికలిగితె కండకలదోయ్
కండకలవాడేను మనిషోయ్!"

(పాట విని చప్పట్లు కొట్టుతారు)

మాష్టరు: అబ్బా! ఎంతకమ్మని కంఠస్వరమండీ. అమరగానం చేశాడండీ. సంగీతంలో బాగా ఆరితేరి వచ్చాడండీ.

తండ్రి: కూటికి గుడ్డకు రాని కూని రాగాలు తీస్తున్నాడని, మానిపించాలని ఎంతో తంటాలుపడ్డాము చిన్నప్పుడు.——కాని మా సత్యం సంగీతంలో ఇంతవాడవుతాడని కలలోకూడ అనుకోలేదండీ.

కోటి: ఏమయితేనేం కోరిక సాధించుకొచ్చాడు - మొనగాడు అంటే వాడేనండీ.

మా: చిన్నప్పుడు సత్యం లేత మెదడులో పాదుకొన్న అభిరుచిని నేను కనుగొనలేకపోయాను. బలవంతాన యిష్టంలేని చదువు నెత్తినరుద్ద ప్రయత్నించా. అదంతా దండుగేనని గుర్తించా.

గోపీ: మీ తప్పేముంది లెండి. అలాంటిచదువు చెప్పమన్న పైవారి పొరపాటేకాని - అందుకు మీరేం చేస్తారులెండి.

మా: పిల్లల పసిగుండెల్లో పొంగులువారే కోరికలు ఉపాధ్యాయులే గుర్తించాలి. గొర్రెదాటుడు చదువు వృథాప్రయాస.

తం: పిల్లలచదువు విషయంలో కుర్రాళ్ళ అభిరుచులకు తగ్గట్టుగా నడుచుకోవలసిన బాధ్యత తల్లిదండ్రులమీద కూడా ఉంది. పెద్దలు శ్రద్ధవహించకపోవటంవల్లనే భావిపౌరులైన బాలల్ల ప్రవర్తనలో లోటుకు కారణం. ఇకనైనా అట్టి పొరపాట్లు చేయకపోవటం మంచిది.

మా: సత్యాన్ని ఆశీర్వదిస్తున్నా. సత్యంలాంటి రత్నాలను తయారుచేసి దేశగౌరవం కాపాడ దీక్ష పూనుదాం.

(తెర వాలుతుంది)

★

టామ్ సాయర్
వెల: 2-0-0
ఆంధ్రగ్రంథమాల, మద్రాసు-1.